

11/12
Biskop Cullberg

betonade i ett föredrag i Uppsala häromdagen med starkt patos att man måste vara rakryggad, och han deklarerade tillika att den svenska kyrkan aldrig kunde samarbeta med en totalitär stat. Hans uppfattning har tydligen undergått en glädjande förändring sedan han skrev sitt beryktade herdabrev år 1940. Då hette det att en kyrka som får förkunna evangeliet "principiellt skall vara

redo att tjäna sin Herre och sitt folk i varje situation och inom ramen för varje samhällsskick", att "icke ens angrepp på den allmänna tanke-, tros- och yttrandefriheten får föranleda kyrkan att frångå sin lojalitet mot dem som har den politiska ledningen av hennes folk om hand" och att "för många människor synes demokratin undergång innebära ett dräpdrag för kristet samfundsliv över huvud. Jag kan icke se saken så." Men det har ju också hänt mycket sedan 1940.

D • N
12/12 1954

Biskopen vill ha tro och kyrkobyggen

Den nye biskopen i Stockholm har genom sitt herdabrev framkallat debatt. Väsentligen har denna gällt infall av tvivelaktig men från författarens synpunkt perifer natur: förordet för korstecknet, kravet på en skärpning av abortlagstiftningen, talet om ett speciellt kyrkligt parti. Andra punkter i brevet förtjänar också att tas upp. I det hela får man intrycket av en iver att producera åsikter i skilda frågor som inte baseras på djupare reflexion. På biskopens ärlighet tvivlar man inte, men den verkar lättvunnen och ibland rent av tanklös. Ett aktstycke av samma kvalitet från framstående icke kyrkligt håll skulle säkert betecknas som alltför svagt för att tas riktigt allvarligt. Kyrkans män är vana vid att profitera av den breda, väl sinnade och oreflekterade opinion som utgår från att på de religiösa områdena duger det att säga och skriva ungefär vad som helst; klara besked kan inte ges och får inte begäras. Emot kritik har man det gamla skyddet att klaga över illvilja och förföljelse, att antyd villigheten att från statskyrkans trygghet och välbefinnande till katakomberna.

Själva tron behandlar biskopen ytterst summariskt, på sidor av 150, och av dessa 4 sidor är minst hälften polemik eller stämningsmakeri. Vad man får veta är att "den kristna tron är tron på undret" ("ta bort undret och det finns ingenting kvar") samt att denna tron "för tanken måste bära de orimligas förtecken"; "jag tror trots att det är orimligt", "jag vet att Guds ord är sanning". Det är sympatiskt att de kristna försöken att framställa den religiösa tron som något överensstämmande med, ja, direkt härflytande ur förnuftsverklighetsanalys, sålunda med några ord avvisas som ohållbara. Men nog måste även troende som tänker en smula stå frågande inför denna meningslöshet — att biskopen vet något som han finner orimligt. Det rediga tänkande som i detta stycke avvisas som en ofarbar väg till sanningen söker biskopen uppenbarligen i överrätt tillämpa. Då han kommer in på andra frågor är han inte så hänsynslös och så tillitslös mot sina läsare att han senterar sina meningar som en gång orimliga och 1954. Han får, som vi andra med sakuppgifter och s.

ningar.

Medan frågan om trons sanning avfärdas lika snabbt som lättsinnigt, blir frågan om trons lämplighet rätt ingående diskuterad. Under hänvisning till Hägerström sägs att "det torde vara svårt att utan vidare upprätthålla talet om objektiva eller absoluta värden... Man skulle kunna ta exempel från alla områden av världslivet och understryka föränderligheten i värdeuppfattningen." Endast en religiös motivering kan alltså ge absoluta värden. "Tar man bort själva utgångspunkten eller förutsättningen, dvs. ett gudomligt dusskall eller dusskall icke, då finns det, så vitt jag kan se saken, ingen möjlighet att motivera varför man skall göra gott eller värna om sanningen..." Om inte denna motivering finnes, "för värdena en ganska flyktig tillvaro", de flaxar "omkring som skadskjutna fåglar".

Resonemanget beror på ett missförstånd. Hägerström har analyserat värdeomdömenas speciella natur som uttryck för känslor, han har inte byggt på det självklara, att värderingarna skiftar i tid och rum. För Hägerström, liksom för varje tänkande människa, är det tydligt att värdeomdömen i och för sig är lika ofrånkomliga som mat och dryck; vi kan inte leva en timme utan värderingar. Någon Gudstro behövs inte för denna produktion — frågan är om en Gudstro behövs för att vissa allmänna regler skall kunna motiveras. På den frågan är det enklaste svaret att överallt uppställs och tillämpas sådana allmänna regler, grundade på profana eller metafysiska målsättningar och föreställningar. Den sanktion